

**ПРИМЕДБЕ ТРАДИЦИОНАЛНИХ ЦРКАВА И ВЕРСКИХ
ЗАЈЕДНИЦА НА НАЦРТ ЗАКОНА
О ВРАЋАЊУ ОДУЗЕТЕ ИМОВИНЕ И ОБЕШТЕЋЕЊУ
од 29.07.2011. (радна верзија за јавну расправу)**

1. УРЕДИТИ И ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ КОЈА ЈЕ ПРЕШЛА ИЗ ДРЖАВНЕ ИЛИ ДРУШТВЕНЕ СВОЈИНЕ У ПРИВАТНУ СВОЈИНУ, НА ОСНОВУ НАЗАКОНИТИХ, ОДНОСНО ФИКТИВНИХ ПРАВНИХ АКТА И ПОСЛОВА. У члану 1 став 1 Нацрта закона о враћању одузете имовине и обештећењу, у последњем реду текста, после речи „својину”, додају се речи: „Или у приватну својину физичких или правних лица, уколико је тај пренос у приватну својину физичких или правних лица извршен бестеретно, односно знатно испод тржишних услова или испод законом прописане откупне цене, односно уколико је имовина која је предмет враћања прешла из државне или друштвене својине у приватну својину на основу незаконитих, односно фиктивних правних аката и послова”.

- *Из разлога да се прошири круг обвезника враћања, односно да се повећа обим права носиоца права.*

У члану 1. Нацрта закона, после става 2, додаје се нови став 3. који гласи:

„Овим законом уређују се и услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећења за имовину одузету од физичких лица током холокауста или у вези са холокаустом, у периоду од 1941. до 1945. године, на територији Републике Србије, као и за имовину Јевреја који су се иселили из Србије у периоду од 1948. до 1953. године, при чему им је имовина одузета под принудом, уз одрицање од српског држављанства и од своје имовине у Србији.“

2. ПРОШИРИТИ ЛИСТУ ПРОПИСА О ОДУЗИМАЊУ ИМОВИНЕ. У члану 2. Нацрта закона, на крају текста, после тачке 39, додаје се нова тачка 40, која гласе: „40) Уредба Владе Милана Недића о припадности имовине Јевреја у Србији (објављена у гласилу „Ново време“ од 30.08.1942. године)”.
- Додаје се и нова тачка 41 која гласи: „41) Упутство за пренос својине национализованих непокретности страних држављана, страних установа или страних приватних или јавноправних лица (Службени лист ФНРЈ бр. 53/48) ”.
 - Додаје се и нова тачка 42, која гласи: „Као и сви други прописи на основу којих је одузета имовина“.
4. УВЕСТИ И ЗАМЕНСКУ РЕСТИТУЦИЈУ. Члан 4. Нацрта закона мења се и гласи: „Одузета имовина враћа се по правилу у натуралном облику или се накнађује у виду друге одговарајуће имовине, а новчана накнада исплађује се само ако враћање у натуралном облику или у виду друге одговарајуће имовине није могуће, с тим да се новчана накнада исплађује по тржишној вредности одузете имовине у часу одузимања, а исплађује се у државним обвезницама Републике Србије и у новцу, у складу са овим Законом.”
- *Додата и заменска реституција, као и тржишна вредност накнаде.*
5. У члану 5 ст. 1 тог Нацрта закона, после алинеје 4, додаје се нова алинеја 5, која гласи:
- „Домаће и страно физичко лице,а у случају смрти или проглашења умрлим тог лица његови наследници, уколико се ради о имовини Јевреја која је у Србији одузета, заплењена, конфискована, принудно продата или продата под присилом током холокауста или у вези са холокаустом, у времену од 1941. до 1945. године. Уколико лица из ове алинеје, због последица холокауста, на дан 09. 03. 1945. године, нису имала наследника, имовина која је одузета тим лицима биће пренета у својину и

државину посебном наменском Фонду за холокауст Јевреја у Србији.“

- У чл. 5 ст. 3 тог Нацрта закона, после алинеје 3. додаје се нова алинеја 4. која гласи:

„Лице које је у периоду од 1941. до 1945. године стекло право својине на имовини која је била предмет одузимања Јеврејима или јеврејским заједницама у Србији, током холокауста или у вези са холокаустом.

- **ПРОПИСАТИ И ДА СУБЈЕКТ ПРАВА НА ВРАЋАЊЕ НЕ МОЖЕ БИТИ ЛИЦЕ КОЈЕ ЈЕ БЕСТЕРЕТНИМ ПОСЛОМ ИЛИ ИСПОД ТРЖИШНЕ ВРЕДНОСТИ СТЕКЛО ИМОВИНУ КОЈА ЈЕ ПРЕДМЕТ ОДУЗИМАЊА, У ПЕРИОДУ ОД 1941. ДО 1945. ЗАКЉУЧНО, у време холокауста или у вези са холокаустом, односно за време окупације Србије у току Другог светског рата или у вези са том окупацијом.**

7. ПРЕЦИЗИРАТИ ВИШУ СИЛУ. У члану 7 Нацрта закона треба прецизно дефинисати шта се сматра вишом силом. Поред тога, терет доказивања дејства више силе је на обвезнику враћања. Додатни услов је да обвезник враћања докаже да вредност одузете ствари није наплаћена по основу осигурања имовине.

8. МЕРЕ ЗА ХИТНО ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ У ДРЖАВИНУ ОД СТРАНЕ ДРЖАОЦА. У члану 8 став 1 Нацрта закона, унети и одредбу о заменској реституцији, за случај да није могућа натурална реституција.

- У ставу 2 дефинисати шта се сматра оправданим разлогом за немогућност хитног враћања одузете ствари и у државину бившем власнику. За случај да бивши власник и држалац не уреде међусобне односе, у року од 30 дана од дана извршности решења о враћању имовине, држалац је обавезан да, у додатном року од 30 дана, преда бившем власнику ствар у државину, као и да му исплати тржишну накнаду за коришћење ствари, почев од дана извршности

решења о враћању те ствари, па до дана предаје у државину предмета враћања ранијем власнику.

9. ПРЕДМЕТ ВРАЋАЊА МОРА БИТИ И ИМОВИНА КОЈА ЈЕ ПРЕШЛА ИЗ ДРУШТВЕНЕ У ПРИВАТНУ СВОЈИНУ, А НЕ САМО ИЗ ДРЖАВНЕ У ПРИВАТНУ СВОЈИНУ. У члану 9 Нацрта закона, у ставу 1, обвезник враћања имовине мора бити дефинисан као обвезник враћања имовине, а не као обвезник враћања подржављене имовине (*због тога што је одузета имовина, по правилу, прелазила у друштвену својину и због тога што се тако употребљеном формулацијом сужава простор за враћање одузете имовине*). Притом, привредно друштво је обвезник враћања, под горе наведеним условима, без обзира на то да ли је оснивач тог привредног друштва Република Србија.
10. ПРОШИРИТИ КРУГ ОБВЕЗНИКА ВРАЋАЊА И НА НЕСАВЕСНА ПРАВНА И ФИЗИЧКА ЛИЦА. У члану 10 Нацрта закона треба дефинисати да је обвезник враћања, односно субјект обавеза, и привредно друштво, односно физичко лице, уколико су својину на предмету враћања стекли бестеретним правним послом или испод тржишне или законом прописане откупне цене, као и ако су имовину стекли на основу незаконитих, односно фиктивних правних аката и послова. У том смислу, подносилац захтева има право да покрене одговарајући парнични поступак, ради утврђења, пред надлежним судом (*овим се те одредбе начелно усклађују са одредбама чл. 15 став 1 Нацрта закона*).
14. УКОЛИКО НЕМА СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ СУБЈЕКТА ПРАВА И ДРЖАОЦА, ДРЖАЛАЦ ПЛАЋА НАКНАДУ ЗА КОРИШЋЕЊЕ, ШТЕТУ И ПЛОДОВЕ. У члану 14 став 2 Нацрта закона, треба на крају текста додати да се те одребе односе само на случај када фактички држалац предмета враћања преда ранијем власнику предмет враћања, најкасније на дан извршности решења о враћању, односно на дан који у писаном облику уговори са ранијим власником. У противном, држалац је обавезан да бившем власнику

исплати накнаду за коришћење, као и накнаду штете, те да врати плодове, све почев од дана извршности решења о враћању па до дана враћања.

15. САВЕСНО ЈЕ САМО ОНО ФИЗИЧКО ЛИЦЕ КОЈЕ ЈЕ НЕПОКРЕТНОСТ СТЕКЛО ОТКУПОМ, ПРЕМА ЗАКОНОМ ПРОПИСАНОЈ ОТКУПНОЈ ЦЕНИ. Одредбе члана 15 Нацрта закона у ставу 1 нејасне су и непрецизне, у дѐлу који се односи на ствари у друштвеној својини које је ималац стекао уз накнаду. У том дѐлу, на крају текста, треба додати речи: „Према тржишној вредности, односно према прописаној откупној цени”.

- У ставу 2 потребно је допунити да су предмет враћања и одузете непокретности у друштвеној својини, јер је то у складу са чињеничним стањем, али и са одредбама претходног става 1 тог члана.
- Предмет враћања су и оне ствари које су уништене кривицом обвезника враћања или трећег лица, осим уколико обвезник враћања докаже да је са предметом враћања поступао као добар привредник, односно као добар домаћин. Обвезници враћања у том случају су фактички држалац непокретности, као и носилац стварног права на непокретности у тренутку пропасти те ствари.

16. У члану 16 став 3 Нацрта закона, на крају текста, треба додати речи „према тржишној вредности“.

11. ПРЕДМЕТ ВРАЋАЊА ЈЕ И УВЕЋАНИ ОБЈЕКАТ. У ставу 2 овог члана, треба додати одредбе да је предмет враћања и увећан објекат, без тог увећаног дела. Уколико се ради о таквом увећању објекта да се тај увећани део физички не може утврдити, тада се враћање имовине врши у одговарајућем сувласничком уделу бившег власника (у идеалним деловима).

18. У члану 18, тачка 11, Нацрта закона треба променити одредбе тако да су предмет враћања и подржављена предузећа.

19. ОСИМ УКОЛИКО СЕ ДРУГАЧИЈЕ НЕ ДОГОВОРИ ИЗМЕЂУ СУБЈЕКТА ПРАВА И ДРЖАОЦА, РОК ПРЕДАЈЕ У ДРЖАВИНУ ЈЕ МАКСИМАЛНО ШЕСТ МЕСЕЦИ. У члану 19 Нацрта закона, неопходно је да се допуне одредбе тако да, за случај док се не буде другачије договорио однос између држаоца и бившег власника, држалац плаћа тржишну накнаду за коришћење бившем власнику, почев од дана извршности решења о враћању имовине. И у овом случају је неопходно дефинисати максималан рок за наставак коришћења, ради прилагођавања пословања, који не би смео бити дужи од шест месеци, почев од дана извршности решења о враћању.
20. У члану 20 Нацрта закона закупнина мора бити по тржишним условима, осим у случају другачијег писаног споразума између држаоца и бившег власника.
21. ПРАВО ПОБИЈАЊА СТВАРНИХ СЛУЖБЕНОСТИ. У члану 21 Нацрта закона, у ставу 3, на крају текста, тачка се замењује запетом и додају се речи: „Осим уколико је то у супротности са интересима бившег власника, који, у том случају, у року од десет година од дана извршности решења о враћању одузете имовине, има право да побија сваку стварну службеност, која је установљена, после часа одузимања предмета враћања.”
22. У члану 22 Нацрта закона, предмет враћања мора бити и грађевинско земљиште на коме је изграђен објект без грађевинске дозволе, па у том смислу треба изменити став 3.
- Став 4 треба брисати.
 - У ставу 1 и 2 треба прописати да је предмет враћања и земљиште у приватној својини уколико је предмет конверзије права коришћења у право својине у смислу одредби Закона о планирању и изградњи.
 - У ставу 1 и 2 треба извршити измене тако да предмет враћања буду и земљишта на којима су изграђени објекти физичких и правних лица, па, у том смислу, у ставу 2, у другом реду, све

речи до краја текста у том ставу, после речи „... у складу са законом...“, бришу се.

23. У члану 23 Нацрта закона, предмет враћања треба да буде и изграђено грађевинско земљиште уколико су објекти на њему били изграђени у време одузимања, и то заједно са објектима. У супротном, уколико је реч о изграђеном грађевинском земљишту, за њега се бившем власнику исплаћује новчана накнада.
- Брисати одредбе става 4 о изузимању из права на враћање грађевинског земљишта које је дато у дугорочни закуп.
25. Члан 25 – неприхватљиво, посебно у тачки 5, где би могло да буде прихватљиво ако је земљиште у државној или задружној својини стечено правним послом, али по тржишној цени.
26. У члану 26 Нацрта закона, у ставу 2, треба изменити текст, тако да, ако закупцу престаје закуп пољопривредног земљишта, купац има обавезу да преда пољопривредно земљиште које је предмет враћања, одмах након извршности решења о враћању. Почев од дана извршности решења о враћању, па до дана предаје пољопривредног земљишта бившем власнику, купац је дужан да бившем власнику плаћа закупнину за то земљиште, по тржишној цени, осим у случају другачијег писаног споразума са бившим власником. Прописати и обавезу купаца да се, са даном извршности решења о враћању имовине, мора, на свој трошак, брисати као носилац пољопривредног газдинства на пољопривредном земљишту које је предмет враћања, заједно са свим другим члановима тог пољопривредног газдинства, у одговарајућем регистру код Министарства финансија, Управе за трезор.
27. У члану 27 Нацрта закона, у ставу 1 прописати да се бившим власницима враћају те непокретности, иако су у својини физичких или других правних лица, уколико су непокретност која је предмет враћања стекли без правног основа или без накнаде или уз накнаду

која је знатно нижа од тржишне или према откупној цени која је нижа од прописане или ако је имовина која је предмет враћања прешла из државне, односно друштвене, у приватну својину на основу незаконитих, односно фиктивних правних аката и послова.

- У ставу 2 прописати да даном извршности решења о враћању престаје станарско право, односно закуп на неодређено време, осим у случају другачијег писаног споразума између бившег власника и тог лица.

28. У члану 28 Нацрта закона, сваки држалац, рачунајући и закупца, дужан је да одмах преда предмет враћања бившим власницима, осим у случају другачијег писаног споразума са бившим власницима. За период почев од дана извршности решења о враћању па до дана предаје предмета враћања, сваки држалац, односно купац, дужан је да бившем власнику плати и тржишну накнаду за коришћење предмета враћања, без обзира на евентуално уговорену цену те накнаде или закупа са трећим лицем.

29. У члану 29 Нацрта закона, предмет враћања морају бити и друга покретна добра веће вредности.

- У ставу 2 прописати обавезу музеја да откупи по тржишној цени културна добра која су предмет овог члана.

30. У члану 30 Нацрта закона потребно је прописати већи износ обештећења.

- НЕ МОЖЕ СЕ УНАПРЕД ОГРАНИЧИТИ ПРАВО НА ВРАЋАЊЕ ИМОВИНЕ У ДЕЛУ КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА ОБЕШТЕЋЕЊЕ НИТИ СЕ МОЖЕ УНАПРЕД ПРОПИСАТИ МАКСИМАЛНИ ИЗНОС ОБЕШТЕЋЕЊА јер је то супротно природи Уставом зајамченог права на имовину.

34. У члану 34 Нацрта закона треба БРИСАТИ ОДРЕДБЕ О ПАУШАЛНОМ ИЗНОСУ ОБЕШТЕЋЕЊА ЗА ОДУЗЕТО ПРЕДУЗЕЋЕ ИЛИ ДЕО ПРЕДУЗЕЋА ОД 250.000,00 ДИНАРА. То је супротно уставном праву на имовину.

- У погледу вештачења из последњег става овог члана, странкама у поступку треба дати право на давање примедби на налаз и мишљење вештака, те изричито прописати аналогну примену одредби о доказним средствима из ЗУП.

37. У члану 37 Нацрта закона треба **ПРОПИСАТИ И ДОДАТНЕ ИЗВОРЕ СРЕДСТАВА.**

38. У члану 38 Нацрта закона, **АКОНТАЦИЈУ ОБЕШТЕЋЕЊА ТРЕБА ПОВЕЋАТИ ИЛИ НЕ ОГРАНИЧАВАТИ.**

39. У члану 39 Нацрта закона, треба прописати да корисник обештећења не плаћа таксе ни друге трошкове у случају успеха у поступку, те да, у том случају, има право и на накнаду трошкова поступка.

43. У члану 43 Нацрта закона, **ПРОДУЖИТИ РОК ЗА ПОДНОШЕЊЕ ЗАХТЕВА НА ДЕСЕТ ГОДИНА.**

52. После чл. 52, додају се нови чланови 52а, 52б и 52ц, који гласе:

Члан 52а

Предмет поступка враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину јесте и имовина Јевреја из Србије који су своју имовину напустили услед присилне депортације у фашистичке логоре, а нису преживели погром и немају наследнике.

Предмет враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину јесте и имовина Јевреја који су морали да се одрекну држављанства приликом исељења у државу Израел.

Члан 52б

Поступак за враћање имовине, односно исплате обештећења из члана 52а Подручна јединица Дирекције за реституцију води по службеној дужности чим дође до сазнања да таква имовина постоји. Поступак за враћање имовине из члана 52а овог закона може се покренути и по захтеву странке-лица које има правни интерес, а пре свега по захтеву Савеза јеврејских општина

Србије, односно Фонда за холокауст Јевреја у Србији из члана 52ц овог закона, која лица имају својство странке у поступку за враћање имовине из члана 52а овог закона.

У поступку из става 1 овог члана, Савез јеврејских општина Србије има положај странке.

Уколико се после покренутог поступка појави наследник ранијег власника који је био жртва погрома Јевреја у Србији, може да поднесе захтев сагласно члану 43 овог Закона, а поступак ће се наставити према одредбама члана 40 до 52 овог Закона.

Члан 52ц

Враћена имовина, односно накнада дата по одредбама овог Закона, улази у састав Фонда за холокауст Јевреја у Србији.

Фондом из става 1 овог члана управља Извршни одбор Савеза јеврејских општина Србије.

Средства Фонда су намењена за верске, културне, образовне, социјалне и друге потребе јеврејске заједнице Србије.

Фонд има свој Статут на који сагласност даје Влада Републике Србије.

Статутом Фонда утврђују се други циљеви и активности којима се омогућава рад и постојање Савеза јеврејских општина Србије и сећање на холокауст Јевреја у Србији.

Статутом Фонда могу се утврдити и други извори средстава.

55. У члану 55 Нацрта закона, у прелазним и завршним одредбама ПРОПИСАТИ ДА ПОДНЕТИ ЗАХТЕВ У ПОСТУПКУ ВРАЋАЊА ПРЕДСТАВЉА ПРАВНИ ОСНОВ ЗА УПИС ЗАБЕЛЕЖБЕ ОВОГ ПОСТУПКА У ОДГОВАРАЈУЋОЈ ЈАВНОЈ КЊИЗИ ЗА НЕПОКРЕТНОСТИ.

- Прописати забрану оптерећења, а не само отуђивања.
- ПРЕЛАЗНИМ И ЗАВРШНИМ ОДРЕДБАМА ПОТРЕБНО ЈЕ ЗАБРАНИТИ СВАКО РАСПОЛАГАЊЕ ИМОВИНОМ КОЈА ЈЕ ПРЕДМЕТ ВРАЋАЊА, КАО И ЗАСНИВАЊЕ ХИПОТЕКЕ, ЗАЛОГЕ ИЛИ ЗАКУПА НА ТОЈ ИМОВИНИ, ПОЧЕВ ОД ДАНА СТУПАЊА

НА СНАГУ ЗАКОНА О ПРИЈАВЉИВАЊУ И ЕВИДЕНТИРАЊУ ИМОВИНЕ. Потребно је прописати и да су сви правни послови и акти који су у супротности са том забраном ништави. Та забрана би важила до дана правноснажности решења у поступку враћања имовине. Ретроактивност примене ових одредби треба засновати на општем интересу, који Влада РС треба да утврди, у смислу одредби чл. 197 Устава Републике Србије, на којим одредбама се ова ретроактивност и утемељује.

У Београду, 7. септембар 2011.

Стручно обрадио:

Мирослав Миња Николић,
адвокат пуномоћник

За традиционалне Цркве и
верске заједнице:

Епископ бачки Иринеј
(Српска Православна Црква)

Надбискуп и метрополита београдски
Станислав Хочевар
(Римокатоличка Црква)

Бискуп Самуел Врбовски
(Словачка Евангеличка Црква)

Бискуп Иштван Чете-Семеш
(Реформатска хришћанска Црква)

Бискуп Арпад Долински
(Евангеличка хришћанска Црква)

Реис-ул-улема Адем Зилкић
(Исламска заједница Србије)

Александар Нећак
(Јеврејска заједница Србије)